

PENTRU O PRACTICO-TEORIE A TRADUCERII LITERARE

„Cred – întemeindu-mă pe o îndelungată practică făcută pe texte dintre cele mai dificile și mai variate – că o bună traducere literară nu poate fi rezultatul aplicării mecanice a unei teorii, oricât de coerentă ar fi aceasta. Teoria, prin caracterul ei general, se aplică doar cu discutabile rezultate traducerii, pentru că aceasta, *asemenea creației artistice*, se construiește ca rezultat al unei suite de acțiuni, de soluții particulare. Traducerea este înainte de orice o practică a cărei reușită depinde de orizontul cultural al traducătorului, de competența și de performanța lingvistică a acestuia, dar și de o corectă intuire a soluțiilor concrete. În cazurile cele mai fericite, ea este de fapt o practico-teorie, în sensul că, printr-un demers inductiv, de natură practică, rezultat a ceea ce numim în mod curent vocație, talent, ea își construiește propria teorie, din care își deduce propria practică etc. etc“. Rândurile de mai sus sunt extrase din volumul *Despre*

traducere literal și în toate sensurile (Editura Scrisul românesc, Craiova, noiembrie 2006, p. 93), semnat de Irina Mavrodin, al cărei nume – ne place să credem că – este o referință obligatorie pentru cititorul contemporan de literatură. „Ar fi aceasta ceea ce noi am numi o *poietică/poetică a traducerii*, domeniu (încă aproape neexplorat) în care însemnările ce urmează, ieșite atât din propria noastră practică de traducere (a unor texte din literatura franceză) cât și din confruntarea ei cu produsele unor altor practici de traducere din și în limba română, încearcă să propună câteva prime repere“. (p. 131)

Cu onestitate, Irina Mavrodin rezumă o serie de coordonate ale acestei practico-teorii bazate pe câteva decenii de traducere literară, dublată în mod benefic de poezie, eseu sau de cariera universitară, fără ca efortul de generalizare să o îndepărteze vreodată de contextul concret care le-a generat (cum ar fi, de pildă, traducerea integrală a lui Marcel Proust); unele amintiri personale (precum cele despre Emil Cioran) colorează afectiv aceste însemnări din jurnalul de bord al traducătoarei de cursă lungă, pe când altele atacă chestiuni ce țin de implicațiile editării de traduceri în contextul promovării culturale a unei întregi națiuni, sau de statutul traducătorului (al cărui nume e, de obicei, cel puțin în România, bine ascuns în caseta tehnică, lângă cel al corectorului sau al tehnoredactorului, în loc să se afle, la loc de cinste, pe copertă, ca în Franța). Sunt circumscrise, punctual, câteva posibile probleme de traducere, la fel de dificil de rezolvat ca, în matematici, cuadratura cercului, antrenând opțiunile traducătorului față de arhaisme, dialecte sau eventualele neglijențe stilistice din original. Ca regulă generală, o bună traducere trebuie să restituie textul de pornire cât mai „literal și în toate sensurile“, păstrând ambiguitatea productivă a originalului prin refuzul interpretărilor univoce: „*literalitatea* – acea literalitate de care cei mai mulți traducători fug ca de suprema eroare – (...) este *literaritate*“ (p. 125), mai ales în cazul (vădit, al) poemului modern (dar nu numai). O bună traducere merge în întâmpinarea originalului, întâlnindu-se cu acesta la jumătatea drumului între structurile celor două limbi, civilizații sau momente temporare, anticipând, pe cât posibil, evoluția limbii literare.

Trei interviuri (luate de Dan C. Mihăilescu, Liana Cojocaru și, cu voia dumneavoastră, ultimul pe listă, Mădălin Roșioru) întregesc oportun perspectiva lectorului asupra unei impresionante cariere consacrate traducerii literare, constituindu-se într-un corolar binevenit al acestui jurnal de creație *sui generis*, scris cu acribie, dar mai ales cu suflet.

Sfântul Ierarh Nicolae